

СТАНОВИЩЕ

**от д-р Дияна Паскалева Георгиева,
доцент в Тракийски университет – Стара Загора**

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „**доктор**”

в област на висше образование 1. Педагогически науки

професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика)

докторска програма „Специална педагогика”

Автор: Атанасиос Константинос Довас

Тема: *Алтернативни стратегии в музикотерапията на ученици с невроразвитийни нарушения*

Научен ръководител: проф. д-р Цанка Златева Попзлатева, СУ „Св. Климент Охридски”

1.Общо представяне на процедурата на докторанта

Представеният от Атанасиос Довас комплект материали на електронен носител е в съответствие с Чл.67 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на СУ и включва всички изискуеми документи. Докторантът е положил успешно всички изпити по индивидуалния учебен план.

2.Актуалност на проблематиката

Проблематиката на дисертационния труд е оригинална и перспективна. В световен мащаб алтернативните образователно-терапевтични интервенции са забележително постижение в развитието на обществените услуги и грижи за децата с нарушения от аутистичния спектър с цел преодоляване на поведенческите проблеми и подобряване на способността за социална комуникация. Приложените алтернативни стратегии за музикална терапия позволяват активиране на наличен детски потенциал за отключване на положителни поведенчески ефекти, постигане на високи нива на социално взаимодействие и сътрудничество, подобряване на характеристиките на психични процеси и състояния. Тези факти определят тематиката на дисертационния труд като съвременна, изключително полезна и значима.

3.Познаване на проблема

Докторантът Атанасиос Довас интерпретира свободно и умело мултидисциплинарната проблематика за децата с разстройство от аутистичния спектър, като се е постарал да намери отговор на голяма част от актуалните и с висока стойност на научна и практическа значимост въпроси по начин, недопускащ инвариантно тълкуване на проблемите. В този контекст е представен базисен фактологичен материал по отношение на аутизма, като невроразвитийно нарушение. Основният фокус в анализите на дисертационното изследване е музикалната терапия, включваща богат арсенал от стратегии и тяхното приложение при деца с невроразвитийни нарушения.

4.Методика на изследването

Съдържанието на прецизно подбраната методика за изследване включва:

- диагностични процедури за установяване на първоначалните умения на децата, участващи в лонгитюдното изследване;
- оценъчна скала, предоставяща информация за промените в детското поведение;
- методика за наблюдение и оценка на постиженията на децата в хода на обучаващия експеримент;
- структурирано интервю с родителите, предназначено за получаване на важни данни относно поведенческите промени на обучаваните ученици;
- контент-анализ на емпиричните данни от вербалните описания на независимите източници, позволяващ обобщения за очаквани и нови, непознати феномени в детското поведение.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд, като самостоятелно научно-приложно изследване, включва въведение, 5 глави, изводи и заключение, списък на използваната литература. Това е постигнато в рамките на целия обем от 183 страници, придружен от 30 фигури, и 24 таблици, с творческото проучване и научно осмисляне на 138 литературни източници, чиято научна и научно-приложна стойност на авторите не подлежи на съмнение.

Първа глава съдържа фактология, отразяваща динамиката в процеса на реорганизация на специалното и общото образование в Гърция, насочен към съвместно

обучение на деца със и без специални образователни потребности. Дискутира се осъзнатата необходимост от рефлексия и оценка на съвременните условия, в които се реализира специалното образование в Гърция. Проявява се стремеж към по-ясно очертаване на стратегиите за по-нататъшната практическа реализация на идеите за приобщаващо образование. Специално внимание е отделено на иновационните технологии, свързани със създаване на Национална програма за специално образование на децата с увреждания и Лаборатории за специално професионално образование и тренинг.

Във втора глава на дисертационния труд е разгледана феноменологията на аутизма. Дефинирани са базисни понятия и категории, с които се оперира в съвременен теоретико-практически план. Фокусът е поставен върху типологичните характеристики, етиологичните аспекти, таксономичните модели, критериите за диагностика и диференциална диагностика на специфичните прояви на диспропорционално онтогенетично развитие. Поднесена е рефлексивна картина за същността и приложението на уникални подходи за обучение и терапия, налагащи се като успешна алтернатива на съществуващите традиционни модели.

Трета глава е посветена на концептуалните схващания за музиката като феномен, музикалното образование и музикалната терапия в контекста на техния потенциал за посрещане на специални образователни потребности и осигуряване на по-високо качество на живот за децата и възрастните с невроразвитиен тип увреждания.

Четвърта глава представя дизайна на психолого-педагогическия експеримент. Уточнени са целите, задачите, методите на изследователския корпус. Поставени са 3 хипотези. В изследването са включени ученици с умерена и тежка форма на дифузно невроразвитийно разстройство (ASD), психолог и специален педагог, музикален терапевт, родителите на децата от експерименталната група. Тази глава описва и създаването на адаптиран музикален софтуер за индивидуална терапия на ученици с разстройства от аутистичния спектър чрез музикална импровизация и неговото апробиране в специално разработена терапевтична програма.

Съдържанието на пета глава включва анализ, интерпретация и дискусия на получените качествени и количествени емпирични данни относно поведенческите промени на учениците с дифузни нарушения на развитието под влияние на

приложените алтернативни стратегии, адаптирана музикална технология и методика за индивидуална музикална терапия.

Резултатите от дисертационния труд се съпровождат от идеи, мнения и предложения на докторанта, направени на базата на обобщени изводи и заключения за определяне на направленията за оптимизиране на изследвания проблем. Предложеният дисертационен труд напълно съответства като научна разработка по обем и качества на законовите изисквания. Достоверността на материала в дисертационната разработка води до полезно увеличаване на знанията в предметната научна област и представлява оригинално развитие на частни проблеми в даденото научно направление, водещи до конкретни резултати.

Получените научни резултати в дисертационния труд ми предлагат сериозни основания за подкрепа на посочените от кандидата приноси – аргументирано диференцирани в три групи: теоретични, методически, научно-приложни.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Докторантът е приложил 3 броя публикации. Всички публикации са по темата на дисертационното изследване и са в сборници от престижни научни форуми. Личният принос на Довас във формулираните приноси спрямо получени резултати и тяхното тълкуване са негова заслуга.

7. Автореферат

Авторефератът е направен съобразно изискванията, съответства и отразява основните резултати, постигнати в дисертацията.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Резултатите от дисертацията могат да се ползват при бъдещи проучвания и при други групи участници в изследвания. Категорично е приеането, че музикалната терапия, като персонализирана интервенция може да се прилага при различни групи деца с разстройства от аутистичния спектър, както и при деца с друг тип увреждане с цел редуциране на ключови дефицити.

Кой друг инструмент (освен пиано) е целесъобразно да бъде използван по време на импровизациите и защо?

Могат ли да се използват специфични за съответната държава инструменти с терапевтична цел?

Дисертационният труд на Атанасиос Константинос Довас е успешен опит за приложение на възможностите на специално разработения и апробиран музикален софтуер в комплексната терапия на деца с невроразвитийни нарушения. С дисертацията си Довас обогатява българската наука и практика с нови решения по отношение на децата с нарушения от Аутистичния спектър.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на СУ „Св. Климент Охридски“.

Дисертационният труд показва, че докторантът Атанасиос Довас притежава необходимите теоретични знания и професионални умения по научна специалност „Специална педагогика“, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на експериментално изследване.

Въз основа на всички направени констатации убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Атанасиос Довас в област на висше образование 1. Педагогически науки професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика), Докторска програма „Специална педагогика“

13.11.2020 г.

Изготвил становището:.....

/Доц. д-р Дияна Георгиева/